

RODIČE NIC NETUŠILI, JELA JSEM NORMÁLNĚ DO ŠKOLY

Vlasta Černá (*1933)

Je noc z 5. na 6. září roku 1950. Vlasta Černá sedí přihrčená v křoví u řeky Moravy na jižní hranici Československa s Rakouskem. Nad ní se snášejí světlice, je slyšet střelba: „*Když jsem viděla, že Felixe Davidka a Josefa Pluháčka chytily a nasazují jim pouta, byla jsem bezradná. Nevěděla jsem, kde jsem ani kam bych měla utíkat. Tak jsem vylezla z křoví. V tu ránu na mě začali střílet. Jako zázrakem se mi nic nestalo. Zatkli mě.*“ Vlastě Černé bylo tehdy necelých 18 let. Její sen o svobodném životě za železnou oponou se právě rozplynul.

Vlasta Černá se narodila 19. ledna 1933. Se dvěma sourozenci a rodiči žila v Horním Štěpánově na Moravě. Otec Arnošt Přikryl měl malou stolařskou dílnu, maminka se starala o domácnost a malé hospodářství. Za druhé světové války chodila Vlasta na měšťanku: „*Museli jsme mít němčinu. Ve čtvrté třídě nás vyučoval nějaký esesák nebo voják, a když jsme neznali nějaké slovíčko, tak nás mlátil rákoskou přes prsty. Já taky dostala, protože jsem nevěděla, jak se řekne svíčka.*“ Zato učitel Vilhelm, velký vlastenec, měl odvalu se žáky při otevřených oknech nacvičovat i zpěv státní hymny: „*Dodnes si pamatuju, že lidé na ulici se zastavovali pod okny školy.*“ Otec se v závěru války přidal k partyzánům v okolních lesích. Těsně před osvobozením musel na několik týdnů uprchnout z domova, avšak rodina válku nakonec šťastně přečkala.

Po osvobození chtěla Vlasta studovat na gymnáziu v Jevíčku, a protože u přijímacích zkoušek potřebovala umět latinsky, začala se doučovat latinu u místního kaplana Felixe Davidka. Právě setkání s ním předurčilo její další osud. Felix Maria Davídek, pozdější tajně vysvěcený biskup podzemní církve v Československu, se totiž po komunistickém převratu v roce 1948 rozhodl založit ilegální církevní školu Atheneum, která měla připravovat mládež na studium teologie.

Nástup komunismu přímo postihl i Přikrylovy. V roce 1950 komunisté otci znárodnili dílnu. Vlasta sama zažila zákaz Orla a Sokola. Když komunisté ve spolkovém domě, nyní již obsazeném Svazem mládeže, vyměnili kříž s Kristem za obrazy Stalina a Gottwalda, s několika kamarády se rozhodli, že to tak nenechají: „*Kříž jsme pověsili tajně zpátky a obrazy rozšlapali. Bylo z toho velké vyšetřování, ale naštěstí se nikdy na nic nepřišlo.*“

V roce 1950 se Davídek rozhodl rozšířit tajnou církevní výuku založením katolické univerzity. Jeho činnost neunikla pozornosti komunistické tajné policie a v dubnu roku

1950 byl zatčen. Podařilo se mu ale ještě týž den uprchnout z policejní stanice v Boskovicích okénkem u toalety a utéct do lesů. Zpráva o jeho útěku se brzy dostala i k Vlastě a ta se bez váhání zapojila do jeho ukrývání: *„Zprostředkovávala jsem Davidkovi styk s rodinou. Když něco potřeboval, nosila jsem mu věci do úkrytů. Skrýval se ve staveních u ochotných lidí. Tak po dvou týdnech měnil kvůli bezpečnosti místa. Převlékl se do ženských šatů a večer jsme jej převedli do nového obydlí. Ukrývali jsme ho až do září 1950.“*

Davídek věděl, že dlouhodobě je situace neudržitelná, a proto se rozhodl uprchnout na Západ do Rakouska. Vlasta se rozhodla, že se přidá: *„Rodiče nic netušili, jela jsem normálně do školy. Dlouho pak vůbec nevěděli, že jsem zavřená. Měla jsem jen aktovku s učením, jeden prstýnek a jinak nic.“* Přes hranice měl tříčlennou skupinu převést spolehlivý převaděč, ale ve skutečnosti to byl provokatér, který je vlákal do léčky na břehu řeky Dyje. Když vylétly světlice, Vlasta ve zmatku skočila do nedalekého křoví.

Po zatčení StB všechny tři převezla do nechvalně známé vyšetřovny v Uherském Hradišti, kde byli vězni často brutálně vyslýcháni, dokonce i mučeni elektrickým proudem. Tajná policie pozatýkala ještě další desítku lidí z Davidkova okruhu.

Mučení Vlasta jako nezletilá naštěstí čelit nemusela, ale tři měsíce ji věznili na samotce v podzemní kobce: *„Celou dobu vyšetřování jsem neměla možnost se umýt nebo se převléknout. Připadala jsem si jak zvíře. Bylo to ponižující. Abych si ukrátila čas, zpívala jsem si v duchu všechny písně, které jsem uměla, modlila se [...]. Jinak bych se zbláznila.“* Vlasta musela domů napsat fiktivní pohlednici z Rakouska, aby si rodiče mysleli, že je v pořádku za hranicemi.

Na cele se na chvíli ocitla i s nasazenou udavačkou, poté ji znovu umístili na samotku. Po sedmi měsících, někdy před Velikonocemi 1951, velmi těžce onemocněla žloutenkou a byla předčasně propuštěna domů: *„Ostatní z naší skupiny byli ještě vyšetřováni a já už byla venku. Lidé v okolí mně tak ještě navíc podezřívali, že jsem udavačka.“* Našla si práci v továrně na šicí stroje v Boskovicích, ale jen nakrátko, protože se jí vrátila žloutenka. Odmaturovat nesměla, takže se na podzim přihlásila na střední zdravotní školu.

V listopadu 1951 však byla znovu zatčena. Blížil se totiž soudní proces se skupinou „Zvon“ okolo Felixe Marii Davidka. V březnu 1952 byla Vlasta jako mladistvá odsouzena na jeden rok vězení. Davidkovi bylo vyměřeno čtyřicet let, dvanáct dalších členů skupiny dostalo tresty v rozmezí od jednoho do osmnácti let. Vlasta měla naštěstí téměř celý trest již odsezený z vyšetřovací vazby a zakrátko se dostala na svobodu.

Po propuštění absolvovala zdravotní kurz, dodělal si dálkově maturitu. Vdala se, narodily se jí tři dcery. V druhé polovině 60. let vystudovala psychologii na Filosofické fakultě

v Brně, poté pracovala v Brně v psychiatrické léčebně. Dožila se pádu totalitního režimu v roce 1989. I ve svém osobním životě však musela projít těžkými životními zkouškami – zemřel jí manžel i jedna z dcer, sama Vlasta Černá překonala rakovinu. Pracovala až do svých 78 let. V současnosti žije v Brně: „*Mladí by si měli vážit toho, co mají, a neměli by věřit komunistům.*“

Autor textu Jan Horník